

**ОГЛЯД
ІНОЗЕМНОЇ ПРАКТИКИ
ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ
ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СИСТЕМИ**

науковий аналіз

Київ
• КНТ •
2015

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

Огляд іноземної практики підготовки персоналу пенітенціарної системи [Текст]: науковий аналіз/А.О.Галай (заг. ред.), О.Дука, О.Сахнік, І.С.Яковець. — К.: КНТ, 2014. — с.

ISBN

Дослідження підготовлене за ініціативою Інституту кримінально-виконавчої служби. Метою прикладного наукового аналізу було: шляхом опрацювання досвіду підготовки персоналу пенітенціарних систем окремих країн Європи напрацювати пропозиції щодо удосконалення системи освіти Державної пенітенціарної служби України.

Дослідницьким інструментарієм стало вивчення інформації з відкритих джерел, опрацювання звітних даних про міжнародну співпрацю апарату Державної пенітенціарної служби України, особиста участь окремих авторів у ознайомчих візитах до іноземних країн.

Кожна з країн розглядалася за схемою:

- загальна характеристика діяльності пенітенціарної системи та її персоналу;
- система навчальних закладів з підготовки персоналу пенітенціарної служби;
- особливості тематики і методики навчання;
- наукова діяльність у навчальних закладах пенітенціарної системи.

Видання може стати у нагоді при удосконаленні системи підготовки персоналу Державної пенітенціарної служби України, а також слугувати орієнтиром у подальших наукових дослідженнях у цьому напрямі.

ГАЛАЙ Андрій Олександрович, кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії прокуратури України (загальна редакція, пункти 2, 3 (у співавторстві), 4, 5);

ДУКА Олег Анатолійович, головний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем пенітенціарної педагогіки та ювенальної юстиції Інституту кримінально-виконавчої служби (пункти 1, 3 (у співавторстві), 6);

САХНІК Олена Володимирівна, кандидат психологічних наук, начальник науково-дослідної лабораторії психологічного забезпечення діяльності органів та установ ДПтС України Інституту кримінально-виконавчої служби (пункти 7 та 8);

ЯКОВЕЦЬ Ірина Станіславівна, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник сектору дослідження проблем кримінально-виконавчого законодавства Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В.В.Шашиса НАПрНУ (пункти 2 та 3 (у співавторстві)).

1

ПІДГОТОВКА ПЕНІТЕНЦІАРНИХ КАДРІВ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Олег Дука

Система виконання покарань Великобританії. Служба тюрем Англії та Уельсу входить до системи Міністерства внутрішніх справ поряд із Службою пробації. У міністра МВС Служба тюрем підпорядкована заступнику міністра з питань позбавлення свободи і умовного покарання.

Тюрми Англії та Уельсу (загальна кількість тюрем 137 із них 12 є приватними) підпорядковані начальникам тюремних управлінь, що виділяються за географічною ознакою. Яких всього налічується 13. Тюрми поділяються на: закритого типу, відкритого типу, високого рівня безпеки. Загальна кількість засуджених, які тримаються в тюрмах становить близько 90 тисяч із них біля 15% жінки.

Пенітенціарний персонал. Всього у в'язницях Англії та Уельсу працює 30 тисяч пенітенціарних співробітників, а крім них, також, майже 5 тисяч співробітників адміністративного персоналу, плюс майже 3 тисячі обслуговуючого персоналу.

Співробітники в'язниці діляться на молодших співробітників (наглядачів), старших співробітників, головних співробітників і начальників п'яти різних ступенів.

Підготовка персоналу. Спеціальних вузів для підготовки співробітників тюремної служби у Великобританії немає. Майбутні тюремні службовці навчаються у звичайних університетах. Однак існують різні курси підвищення кваліфікації. Щоб зайняти керівну посаду у в'язниці, вища освіта не є обов'язковою, однак, необхідно, при підвищенні по службі, час від часу проходити такі курси.

На службу до в'язниці можна поступити до настання 49 — річного віку.

Для всіх співробітників в'язниць, перший тиждень роботи витрачається на отримання знань щодо відділів в'язниці і як вони працюють. Це супроводжується інтенсивним курсом в навчальному коледжі, що спрямований на розвиток уміння працювати з ув'язненими. Початковий навчальний курс співробітника в'язниці має назву Початковий Рівень Навчання Пенітенціарного Офіцера (Poelt) триває **вісім тижнів** (шість у Шотландії). Всі нові співробітники в'язниць повинні пройти навчальний курс на початку призначення. Цей курс спрямований на здобуття людиною необхідних знань, навичок і цінностей, необхідних, щоб стати впевненим, захищеним і відповідальним пенітенціарним офіцером.

Poelt розподіляється між стажуванням в установі та навчанням. Це навчання здійснюється в Пенітенціарному коледжі **Ньюболд Ревель**, або в одному з місцевих навчальних центрів Poelt.

Тиждень 1 — ознайомлення: стажист завершує офіційну програму ознайомлення його/її з установою. Мета цього тижня на робочому місці ознайомлення та зустрітися з його/її безпосереднім керівником і колегами.

Тижні 2, 3 і 4 — пенітенціарний коледж Ньюболд Ревель, або місцевий центр підготовки: Цей період поєднує теоретичне навчання в класі, практичну підготовку і відпрацювання вправ в команді. Студенти оцінюються з усього, щоб визначити прогрес і потреби для їх розвитку, через написання письмового іспиту для оцінювання навчання в кінці цієї фази.

Тиждень 5 — дає студенту можливість познайомитися з його/її колегами і робочим місцем. За підтримки його/її менеджера з навчання студент ознайомиться з певним напрямом:

- знайомство з медичним персоналом для обговорення проблем охорони здоров'я;
- під наглядом, взяти участь в огляді і повному обшуці;
- під наглядом, взяти участь у обшуці камер;
- спостерігати за процесом розгляду скарг;
- блокування та розблокування дверей камер під спостереженням.

Тижні 6, 7 і 8 — пенітенціарний коледж Ньюболд Ревель, або місцевий центр підготовки: Цей період об'єднує раніше вивчений матеріал і надає нові навички та знання за допомогою розгляду практичних ситуацій з діяльності установ. Вивчення теоретичного матеріалу відбувається у поєднанні з відпрацюванням практичних навичок, включаючи застосування спеціальних засобів, після складають іспит. Церемонія вручення дипломів проводиться в першій половині п'ятниці.

Тиждень 9: стажування в установах країни.

Оцінювання: знання, навички і ставлення постійно оцінюють за допомогою ряду методів. Для цього є цілий ряд практичних тестів а також два письмових іспити. Ці іспити є частиною загальної оцінки; загальна продуктивність складає основу знань та вмінь офіцера в кінці `пройденого курсу.

Тематика і методика навчання. Офіцери дізнаються про методи контролю та стримування, оперативної роботи та процедури безпеки, судові обов'язки. Також робиться акцент на розвиток міжособистісних й комунікативних навичок. Після повернення до в'язниці, офіцери проходять додатковий короткий вступний курс. Потім вони перебувають під наглядом більш досвідчених офіцерів до моменту коли вони стануть повноцінними співробітниками в'язниці.

Також є вища програма Управління Національної служби де спочатку потрібно пройти повне навчання, щоб стати співробітником в'язниці, а потім пройти навчання до 12 місяців, що навчає повному спектру обов'язків співробітника в'язниці. Це дає можливість стати старшим офіцером, відповідальним за групу співробітників, а потім, стажуватись на оперативного менеджера (керівник середньої ланки). На кожному етапі кандидатам встановлено здачу іспитів. Надаються програми розвитку лідерства та управління без відриву від роботи наставників та

спеціальної навчальної програми. Протягом трьох років після приєднання до програми, випускники можуть очолити службу у в'язниці. Випробувальний термін для співробітників пенітенціарних установ становить один рік в Англії та Уельсі. У Шотландії, нові співробітники мають випробувальний термін один рік, а також повинні пройти випробування протягом перших двох років.

Існує **регулярна фізична підготовка** — співробітники в'язниці повинні пройти фітнес-тест щороку. Великий акцент робиться на розвиток людей на роботі. Яким чином офіцер може отримати досвід, навчання враховує індивідуальні потреби розвитку. Наприклад, існує ряд можливостей для навчання в галузі управління.

Висновки:

- позитивним є досвід поєднання практичної діяльності з теоретичною підготовкою персоналу;
- заслуговує на увагу практика наставництва досвідчених працівників над молодими фахівцями;
- велика увага приділяється фізичній підготовці працівників;
- стимулювання персоналу до навчання через можливість кар'єрного зросту.

2

ПІДГОТОВКА ПЕНІТЕНЦІАРНИХ КАДРІВ У ШВЕЙЦАРІЇ

Ірина Яковець, Андрій Галай

Загальна чисельність персоналу Пенітенціарної служби Швейцарії складає 3 400 фахівців.

У Швейцарії на роботу приймаються люди з будь-якою освітою, навіть на рівні середньої школи, проте з обов'язковим професійним досвідом не менше трьох років (незалежно від його сфери).

Обов'язковою є **професійна перепідготовка** у спеціальному Навчальному центрі м. Фрібург, яка триває 15 тижнів протягом двох років і поєднується з проходженням практики за місцем роботи. Навчання персоналу проводиться за рахунок коштів кантонів, які направляють особу на перепідготовку. На період занять стажисти забезпечуються безкоштовним проживанням і харчуванням; крім того, за ними зберігається у повному обсязі заробітна плата.

Запроваджено **підвищення професійної кваліфікації**, яку проходять не лише рядові працівники, а й керівники підрозділів установ виконання покарань (його тривалість — 150 днів (або 50 днів) на протязі двох років — близько 50 семінарів на теми, які обираються кантонами).

Один раз на два роки проводиться федеральний конгрес з питань виконання покарань, на якому розробляються нові прогресивні моделі діяльності тюрем та інших установ, вирішуються загальні проблеми та започатковуються нові напрямки у цій сфері.

Персонал тюрем та інших закладів системи виконання покарань не має засобів безпеки, які мають характер активного нападу. Зокрема, єдиний вид спеціальних засобів, що видаються працівникам — це наручники, а їх застосування можливе лише тоді, коли особа може спричинити шкоду собі; про кийки або вогнепальну чи газову зброю мова навіть не йдеться. Уся, так звана, «оперативна робота по виявленню, профілактиці та припиненню злочинів та інших правопорушень» покладається на поліцію, так само, як і припинення конфліктів між засудженими або масових непокор. Тобто, при якихось надзвичайних подіях адміністрація тюрми повідомляє про це поліцію, але сама не втручається у ситуацію, що склалася (мотивується це тим, що подібні функції не можуть бути властиві соціально орієнтованій системі виконання покарань). Але подібний підхід не тільки знімає зайву відповідальність з тюремної адміністрації, а сприяє встановленню довірливих й щирих відносин із засудженими, без чого неможлива ефективна робота з ними.

На рівні закону категорично заборонено проведення роботи з використанням агентури з числа засуджених. Відсутні воєнізовані формування або спеціальні підрозділи на кшталт українських «оперативних відділів». У приватних бесідах персонал пояснює, що тісний контакт з засудженими й нормальні робочі відносини і так дозволяють працівникам бути в курсі всього, що відбувається в установі. Але навіть при надходженні інформації про злочин, який готується, адміністрація не втручається, а повідомляє про це поліцейський підрозділ.

У перші роки служби співробітники отримують заробітну платню приблизно 400 000 крон на рік без урахування податків, які у певних випадках можуть сягати до 40% загальної суми. Топ-менеджери вищого рівню, зокрема, начальники тюрем, начальники регіональних управлінь, які мають вислугу років більше 25 років, можуть отримувати близько 600 000 крон на рік. Пенсійний вік для персоналу служби становить 60 років, проте суворих вікових обмежень на прийом на службу немає. Так, вла-

да вважає вельми вигідним прийом на роботу осіб у віці понад 40 років, оскільки вони мають більший життєвий досвід і менше схильні до зміни роду занять і виду діяльності. Отож, вкладання коштів у навчання таких працівників вважають «довгостроковими інвестиціями», оскільки працювати вони можуть ще 10–15 років.

Висновки:

у частині кадрових технологій заслуговують подальшого аналізу та запозичення:

- підходи до гуманізації системи освіти персоналу пенітенціарних установ;
- система спеціалізації та перепідготовки щодо пенітенціарної діяльності осіб з загальнодержавною освітою;
- технологія поєднання теорії та практики шляхом щорічного проведення науково-прикладного національного конгресу з упровадження передового досвіду пенітенціарної діяльності;
- алгоритми до подолання плінності кадрів системи виконання покарань.

3 ПІДГОТОВКА ПЕНІТЕНЦІАРНИХ КАДРІВ У НОРВЕГІЇ

Олег Дука, Ірина Яковець, Андрій Галай

Загальна чисельність засуджених, що перебуває в тюрмах Норвегії складає біля 3,5 тис. осіб, що у розрахунку на 100 000 населення становить 71 засудженого — один з найменших показників у світі.

Всього в Норвегії нараховується близько 50 тюрм. Найменша розрахована на 16 чоловік, у найбільшій, що розташована у столиці Норвегії — Осло, утримується близько 400 чоловік.

Пенітенціарні заклади поділяються на три види:

- відкриті;
- закриті з посиленням рівнем безпеки;
- так звані «перехідні» тюрми — «Half — Way House», що схожі на звичайні гуртожитки, куди поміщуються засуджені в останній період перебування у тюрмі з метою підготувати їх до звільнення.

Оскільки у Норвегії немає слідчих ізоляторів та інших місць утримання осіб, які перебувають під слідством, у тюрмах діє принцип спільного розміщення засуджених і ув'язнених. Незважаючи на те, що подібна практика викликала нарікання з боку Ради Європи, влада Норвегії вважає економічно недоцільним бу-

дувати окремі установи для цієї категорії громадян у зв'язку із їх незначною чисельністю та значними відстанями для їх перевезення для участі у слідчих діях та судових засіданнях.

За рік через тюрми Норвегії у середньому проходять близько 14 000 осіб.

Загальна чисельність персоналу Виправної служби, що діє при Міністерстві юстиції та поліції, складає 3 400 фахівців.

Співвідношення чоловіків та жінок у складі персоналу становить відповідно 60% та 40%, хоча переважна більшість тюрем у Норвегії — це тюрми для чоловіків. Жодних переваг при проходженні служби жінки не мають, виключне значення для проходження служби має контракт, який узгоджується із профспілками. Співробітники відомства проходять обов'язкове навчання і ретельний відбір, завдяки чому за останні 20 років співробітниками виправної служби не було вчинено жодного злочину, тому в Норвегії немає окремих тюрем для співробітників пенітенціарної системи та інших правоохоронних органів.

Підготовка персоналу. В спеціальному профільному навчальному закладі — Академії кримінально-виконавчої служби Норвегії (KRUS) — слухачі навчаються 2 роки та отримують кваліфікацію, що дорівнює національній кваліфікації «молодший спеціаліст». Академія забезпечує базове навчання кадрів служби тюрем. Академія також веде науково-дослідну діяльність у сфері пенітенціарної політики держави. **Щорічно в Академії проходить навчання 300 студентів. Штат Академії 65 чол. — викладачі та працівники.**

Академія Виправної служби Норвегії (KRUS) здійснює:

- підготовку офіцерів Виправної служби для роботи в тюрмах (кожного року випуск складає 160 осіб);
- підвищення кваліфікації працівників установ;
- науковий та інформаційний супровід служби.

Академія здійснює підготовку персоналу лише для в'язниць, для відділів пробації персонал готується у звичайних навчальних закладах (а точніше — набирається персонал з підготовкою в таких закладах). Цікаво, що перед Академією ставиться завдання не набрати певну кількість слухачів, випустити (тобто, навчити) їх певну кількість. Тому зазвичай відбирається більше осіб, ніж потрібно, оскільки частина з них відсіюється в процесі навчан-

ня (Академія не намагається зберегти всіх без винятку студентів, залишаються лише ті, хто здатний ефективно працювати в системі та демонструє добрі знання. Тому, приміром, при необхідності навчання 150 студентів, приймається на навчання 158 осіб). Академія має міцну базу для проведення занять — на її території навіть збудована модель в'язниці для отримання практичних навичок роботи.

На навчання приймаються особи, що мають не менше одного року стажу роботи, оскільки особа повинна мати певний соціальний досвід, щоб адекватно розуміти мотивацію та вимоги роботи у кримінально-виконавчій службі. Середній вік слухачів в теперішній час складає 27 років, а конкурс — 10 осіб на одне місце. Раніше була встановлена межа на прийом на навчання — не менше 21 та не більше 35 років. Нині верхні обмеження скасовані — і у п'ятдесят років можна вступити на навчання, якщо успішно скласти тести та подати всі документи. Стосовно поділу чоловіків та жінок — то їх набирається однакова кількість — 50 на 50%.

Якихось направлень від органів або установ виконання покарань не існує, усі бажаючі можуть спробувати вступити за результатами конкурсу, який проводиться спеціальною комісією — єдиною на всю країну. До її складу входять: директор служби, два регіональні директори, представники в'язниці, фахівці Академії та два представники профсоюзу. Конкурс складається з кількох етапів: спочатку вивчаються документи, перевіряється рівень базової освіти (обов'язково має бути повна середня освіта, хоча з огляду на індивідуальні особливості, приміром, тривалий строк доброї роботи у в'язниці на нижчих посадах, можуть приймати й осіб без цієї освіти), потім — запитуються дані з поліції на наявність випадків судимостей. Рідні претендентів при цьому жодним чином не перевіряються. Потім з загальної маси претендентів відбираються ті, хто має кращий професійний досвід (якщо або працював у в'язниці, або працював з людьми в інших сферах тощо) і лише далі — вивчаються отримані за знання оцінки. Наступним кроком є інтерв'ю і декілька тестів: фізичний — встановлюється загальний рівень фізичної форми (передбачені нормативи не вимагають від особи значної фізичної підготовки, достатньо перебувати у нормальній фізичній формі звичайної людини); теоретична підготовка — письмова робота

на знання питань, пов'язаних з відбуванням покарання, етичними нормами цієї роботи тощо.

В підсумку по кожному із випробувань виставляються бали — визначається рейтинг, зараховуються кращі. Усі випробування та вивчення документів завершуються протягом одного дня, абітурієнт одразу ж дізнається про отримані бали та про прийом.

Навчання проводиться за такою схемою: шість місяців теорії, потім — два півріччя поєднання теорії з практикою, знову шість місяців теорії. До програми підготовки входять тренінги з шести базових курсів: 1) кримінальне право, процедура, кримінально-виконавче та адміністративне право; 2) професійна етика; 3) практика роботи у в'язниці; 4) кримінологія та кримінальна політика; 5) роль тюремного персоналу; 6) реабілітаційна робота.

Викладання спрямовано на максимальне отримання практичних навичок та закладення основ самостійної роботи й прийняття рішень. За загальною схемою, слухачі залучаються до прослуховування однієї, максимум двох лекцій на день, після чого відбувається семінарське заняття з обговорення отриманого матеріалу. Усі студенти поділені на групи (по 27 осіб), за якими закріплюється два викладачі, які допомагають у проведенні семінарських занять та самостійній підготовці. Для проведення семінарських занять групи додатково поділяються на підгрупи з 4–6 осіб.

Навчання в Академії передбачає різні види підсумкової атестації, в тому числі класичні іспити — за дисциплінами, що вивчались, а також іспити, під час яких майбутній співробітник повинен продемонструвати вміння взаємодіяти з групою. Якщо співробітник не склав два іспити, то його на службу не приймають. Підставою для відмови у прийомі на службу можуть бути і відхилення у поведінці під час навчання, у тому числі і у відношенні до однокурсників. Якщо особа не завершила навчання або відмовляється відпрацювати один рік — вона в обов'язковому порядку компенсує вартість навчання (близько 200 тисяч крон). При прийнятті на службу слухачам встановлюється дворічний випробувальний термін, проте контракт укладається одразу на три роки. Місце роботи визначається за потребою установ, хоча особисті обставини та рівень підготовки також береться до уваги. Новоприйняті працівники не мають жодних пільг —

навіть у разі направлення на роботу до віддаленої місцевості вони самостійно сплачують за надане житло або навіть підшукують його самі.

Специфічною є й організації практики — її студенти проходять у спеціально визначених десяти установах, які мають в своєму штаті спеціальних фахівців, відповідальних виключно за роботу зі студентами. У підсумку подібний оптимальний підхід показує позитивні результати — вакантних місць серед персоналу тюрем практично немає. Кількість претендентів на вакансії доходить до декількох десятків осіб на місце.

Висновки:

у частині кадрових технологій заслуговують подальшого аналізу та запозичення:

- зосередження підготовки персоналу системи у провідному навчальному закладі, академії;
- демілітаризація пенітенціарної служби і рівність статей;
- модульна система підготовки (поєднання практики і теорії);
- орієнтування абсолютної більшості працівників на нижчий рівень вищої освіти (в Україні цьому відповідають молодший бакалавр та бакалавр).

4

ПІДГОТОВКА ПЕНІТЕНЦІАРНИХ КАДРІВ У БОЛГАРІЇ

Андрій Галай

Система виконання покарань Болгарії організовується **Генеральною дирекцією «Виконання покарань» (ГДВП)**, що сходить у структуру міністерства юстиції.

Генеральна дирекція «Виконання покарань» діє на принципах людяності та прозорості, захищає суспільство шляхом ізоляції злочинців та впливу на їх виправлення, створення умов для їх соціальної реабілітації.

Система виконання покарань Болгарії: 12 в'язниць та 22 тюремні установи, 2 установи для неповнолітніх, 27 регіональних відділень пробації.

Підготовка персоналу пенітенціарних установ у Болгарії відокремлене від поліції і здійснюється у **навчальному центрі біля міста Плевен**. Центр має два класи на 50 місць, комп'ютерний зал, два відкритих майданчики, навчальний полігон, наукову бібліотеку та приміщення для відпочинку.

Річний потік курсантів у Навчальному центрі складає 160 осіб. Як правило приймаються особи з певним рівнем освіти, як зазначає одне з джерел, серед них трапляються особи з кваліфікаційним рівнем бакалавра.

Форми організації навчання. У навчальному центрі в основному проводяться курси для початкової професійної підготовки тривалістю три місяці та курси підвищення кваліфікації.

Тематика і методика навчання. Навчання студентів планується за основними напрямками служби відділи безпеки у в'язницях і слідчих ізоляторах; соціальні працівники; юристи та психологи; служба пробації; представники інших професій, що мають безпосередній контакт з ув'язненими, затриманими або засудженими до умовного покарання.

Навчальні програми заповнилися новими темами, такими як формування комунікативних здібностей персоналу з метою проведення корекційної та консультативної роботи з ув'язненими, вміння працювати спільно з педагогами, психологами, психіатрами, вивчення міжнародних стандартів поведінки з правопорушниками, набуття навичок роботи з людьми з психічними відхиленнями, із споживачами наркотиків, з особливими потребами, набуття навичок самооборони, управління конфліктами та роботи в команді і т. д.

Навчання проводиться інтенсивно, інтерактивно і практично орієнтовано.

Курси закінчуються прийняттям комплексних іспитів за участю практичних працівників апарату ГДВП.

Взаємодія і наукова діяльність. З метою якісного навчання відбувається взаємодія з різними державними і недержавними інституціями, серед них — з юридичною клінікою одного з місцевих університетів.

Серед пріоритетів Навчального центру — наукові дослідження. Працівники активно беруть участь у самостійних та спільних наукових дослідженнях за тематикою пенітенціарної системи, отримують гранти на навчання та дослідження, беруть участь у наукових заходах в межах Євросоюзу.

ГДВП активно співпрацює з міжнародними фондами з питань модернізації системи виконання покарань. Один із останніх великих грантів від Норвежського фінансового механізму був спрямований на модернізацію Навчального центру у Плевені.

Висновки:

- в силу своєї локальності Болгарська система навчання пенітенціаристів не може скласти значного прикладу для України.
- запозиченню може бути піддана методика навчання (практичне спрямування та інтерактивна ситуаційна педагогіка), активна наукова діяльність, налаштованість на взаємодію та відкритість.

Використані джерела.

1. Главна дирекция 'Изпълнение на наказанията [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.gdin.bg/Pages/Aboutus/Default.aspx>

2. ОТЧЕТ за степента на изпълнение на утвърдените политики и програми на Министерство на правосъдието за периода от 01.01.2013 г. до 31.12.2013 г. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://izt.bgdocs.org/docs/index-376368.html>

3. Обучение на персонала в ГДИН [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://prezi.com/o9k62tprvhlx/presentation/>

4. Реновират учебния център на ГД «Изпълнение на наказанията» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://dariknews.bg/view_article.php?article_id=925352

5. Служителите на Главна дирекция “Изпълнение на наказанията” празнуват днес [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://infopleven.com/%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B6%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%B0%D0%B3%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B0%D0%B4%D0%B8%D1%80%D0%B5%D0%BA%D1%86%D0%B8%D1%8F%D0%B8%D0%B7%D0%BF%D1%8A%D0%BB/>

5

ПІДГОТОВКА ПЕНІТЕНЦІАРНОГО ПЕРСОНАЛУ У ПОЛЬЩІ

Андрій Галай

Пенітенціарна система. У підпорядкуванні Служби в'язниць Республіки Польща перебуває 87 пенітенціарних установ і 70 слідчих ізоляторів, де тримається близько 80 тис. засуджених і осіб, взятих під варту.

Персонал системи. Загальна чисельність персоналу Служби в'язниць Республіки Польща становить більше 30 тис. осіб, у т. ч. майже 28 тис. атестованого складу. Тобто співвідношення персонал/утриманці складає менш ніж 1/3.

Система навчальних закладів польської Служби в'язниць налічує 4 школи (Сухі, Попове, Кули, Сулейови) та одну Центральну школу (Каліш).

Як свідчить вивчення джерел, **кваліфікаційних рівнів** вищої освіти навчальні заклади Служби в'язниць Польщі не присвоюють.

Форми навчання у НЗ Служби в'язниць Польщі:

- 1) денна форма з розміщенням у навчальному закладі;
- 2) самостійне навчання;
- 3) електронне дистанційне навчання або поєднання цих систем.

Типові завдання шкіл Служби в'язниць нижчого рівня: підготовка незначного організаційного рівня та спеціалізація. Статусу юридичної особи школи нижнього рівня не мають.

Основними завданнями Центральної школи Пенітенціарної служби є:

- підготовка студентів для виконання службових обов'язків, що включає надання систематичних загально-пенітенціарних знань, соціально-правових та спеціальних навичок поведінки в різних робочих ситуаціях;
- реалізація спеціалізованих тренінгових курсів на замовлення Служби в'язниць та за ініціативою Центральної школи (які динамічно відображають систему додаткових завдань, актуальних на певний момент);
- ведення системної наукової діяльності з обґрунтування шляхів удосконалення діяльності Служби в'язниць, карної політики, ресоціалізації та підготовки персоналу;
- видавнича та популяризаційна діяльність Служби в'язниць.

Великого значення у цих процесах приділяється якісному **технічному оснащенню навчального фонду** (засновуючись на потребі якісного практично орієнтованого навчання): тобто створення навчальних полігонів, ситуаційних тренінгових центрів, спеціальної бібліотеки, комп'ютеризованих систем.

Практичне спрямування навчання є у центрі діяльності усіх Шкіл Служби в'язниць. Воно формується максимальним базуванням навчального процесу на створення бази ситуаційних вправ та сценаріїв (а не загально-профільної підготовки), сприянню якісно-організованої самостійної підготовки персоналу (що принципово відрізняється від заочної освіти ІКВС), впровадження різноманітних форм практичного навчання (до чого близька ідея юридичної клініки, які досить поширені в Польщі, але підпорядковуються класичним університетам), залучення на умовах окремих договорів кращих сторонніх фахівців для навчання та наукової діяльності для Служби в'язниць.

Модульне навчання. Система професійних знань заснована на вивченні конкретних професійних модулів, які охоплюють практичні прикладні дисципліни (завдання і повноваження пенітенціарної служби, службові обов'язки, професійна етика, професійна комунікація, концепція динамічної безпеки, корекційна педагогіка, фізична та вогнева підготовка або самооборона).

Види підготовки персоналу Служби в'язниць Польщі. Усі види підготовки регулюються Указом № 89/2010 від Генерального директора Пенітенціарної служби від 21 грудня 2010 року (не знайдено у електронному варіанті).

Початкова підготовка стосується загальних елементів кваліфікації пенітенціарного персоналу та як правило передує допуску до самостійного несення служби. Навчальна програма включає 80 годин денного навчання та контрольованої практики.

Професійна підготовка є продовженням і розширенням змісту програми початкової підготовки. Цей вид підготовки диференціюється за рівнями персоналу (молодший інспектор, інспектор-офіцер, офіцер-керівник нижчого рівня). Навчальний план (модулі і кількість годин) залежить від спеціалізації та рівня персоналу.

Диференціація навчальних планів у залежності від рівня персоналу¹ в цілому виглядає так:

- молодший інспектор (стандартна професійна підготовка та загальні курси комунікації);
- інспектор-офіцер (професійна підготовка з основами вивчення напрямів діяльності, поглиблені курси етики й комунікації, базова підготовка з соціальної педагогіки та взаємодії, базові знання з менеджменту);
- офіцер-керівник нижчого рівня (професійна підготовка з поглибленим вивченням напрямів діяльності, додаткові ситуаційні курси етики й комунікації, поглиблена підготовка з соціальної педагогіки та взаємодії, стандартні знання з менеджменту; комплекс додаткової підготовки за спеціалізацією);
- офіцер-керівник (післядипломна додаткова освіта, спрямована на оволодіння навичками управління пенітенціарною системою та її закладами, взаємодії з громадськими та державними інституціями, ЗМІ).

Самоосвіта у НЗ Служби в'язниць Польщі на відміну від заочного навчання в ІКВС є індивідуалізована.

Професійний розвиток і післядипломна освіта. Розглядається широко як система форм і методів післядипломного навчання

¹ Рівні не зовсім відповідають українським (наприклад 2 рівень — поєднував би українських прапорщиків та нижні звання офіцерів середнього складу)

ня та розвитку професійної майстерності. Основними формами є підвищення кваліфікації у навчальних закладах (як тривалі форми типу сесій, так і короткострокові тренінги); регіональні і місцеві форми на базі практичних органів (службова підготовка, заснована на поширенні передового досвіду, конкурси професійної майстерності, спеціальні навчання та стрільби); підвищення кваліфікації за межами системи (широке коло форм розвитку персоналу).

Висновки:

доцільно розглядати польський досвід у сенсі:

- співвідношення персонал/утриманці (бл. 1/3), вища школа (академія) — декілька шкіл (училищ);
- можливість дистанційного навчання та самонавчання (потребує додаткового вивчення модернізації ВНЗ);
- система службової підготовки на місцях має здійснюватись за координації ВНЗ ДПтС (щорічне планування, часткове проведення та складання заліків);
- демілітаризація у польській службі в'язниць теж може слугувати прикладом для України. Адже там було демілітаризовано підходи до роботи та освіти, проте не проведено розатестації.

Інші висновки:

- недостатньо обґрунтувань щодо відміни кваліфікаційних рівнів. Доцільно адаптувати українську підготовку професійно-технічну (училища), бакалаврів та спеціалізація після цивільного навчального закладу (академія), мінімальної кількості магістрів також з можливістю спеціалізації після цивільного навчального закладу (від рівня заступника начальника установи і деяких керівників апарату);

- в сенсі оптимізації можливо переглянути систему спеціальних звань української служби (Польща доручає більшість завдань посадовим особам підфіцерського рівня, тоді як Україна — лише офіцерам, відповідно більше витрачає на підготовку).

Використані джерела:

1. COSSW dzisiaj [Електронний ресурс].— Режим доступу: <http://www.cossw.pl/sub.php?id=10>.

2. Szczypiorno penitencjarne [Брошура].— Kalisz: ATU, 2008.— 24 l.

3. Службове відрядження делегації управління ДПтС України у Хмельницькій області до Республіки Польща [Електронний ресурс].— Режим доступу: http://www.kvs.gov.ua/peniten/control/main/uk/publish/printable_article/652665;jsessionid=8F99D45CD370A0932FA1C3506AE15D97

4. Тюремная реформа: поиски и достижения.— Харьков: ХПГ, 1999.— 87 с.

6

ПІДГОТОВКА ПЕНІТЕНЦІАРНОГО ПЕРСОНАЛУ У МОЛДОВІ

Олег Дука

Система виконання покарань Молдови. На даний момент в Молдові є 17 пенітенціарних установ, включаючи 6 установ закритого типу, 4 напівзакритого типу, 5 ізоляторів кримінального переслідування, одну пенітенціарну установу для жінок, одну пенітенціарну установу для неповнолітніх, і один лікувальний заклад. Дві пенітенціарні установи реконструюються в рамках програми переоснащення. В багатьох установах реконструкцію вже здійснено.

На початку 2014 року в пенітенціарних установах Молдови трималося близько 6,5 тис. засуджених.

Виконання покарань не пов'язаних з позбавленням волі. Виконання покарань не пов'язаних з позбавленням волі у Молдові виконують секції пробації, яких всього 42 (згідно адміністративно-територіальному поділу Республіки), які діють в рамках виконавчих офісів.

Кадрове забезпечення. Згідно з Законом Республіки Молдова «Про пенітенціарну систему» до персоналу пенітенціарної системи належать співробітники, які мають спеціальні звання та вільнонаймані працівники.

Огляд іноземної практики підготовки персоналу пенітенціарної системи

Постановою Уряду Республіки Молдова «Про Департамент пенітенціарних установ» встановлено штатну чисельність на рівні 3618 одиниць.

Професійна підготовка персоналу. Професійну підготовку співробітників пенітенціарної системи Молдови здійснює Навчальний Центр Департаменту пенітенціарних установ.

В Навчальному центрі персонал проходить первинну професійну підготовку слухачів та підвищення кваліфікації.

Тривалість курсу навчання слухачів — від 1 тижня до 3 місяців. Кожного року центр здійснює підготовку близько 600 співробітників.

Інформація щодо кількості викладачів, методики навчання, категорій персоналу, що проходять підготовку — відсутня.

Висновок:

пенітенціарна система Молдови немає розгалуженої системи підготовки кадрів, оскільки кількість засуджених, які тримаються в установах виконання покарань є незначною. Відсутній науковий супровід діяльності пенітенціарної системи Молдови. Тому досвід Молдови у підготовці пенітенціарних кадрів не може слугувати прикладом для України.

7

ПІДГОТОВКА КАДРІВ СИСТЕМИ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ У БІЛОРУСІ

Олена Сахнік

Кількість відомчих навчальних закладів в країні

У відповідності до Закону Республіки Білорусь від 17.07.2006 № 263-З «Об органах внутренних дел Республики Беларусь», що вступив в силу 03.07.2009, органи та установи кримінально-виконавчої системи входять до складу органів внутрішніх справ (розділ III, ст. 11). Підрозділом, що виконує кримінальні покарання, є Департамент виконання покарань, який входить до міліції громадської міліції МВС РБ.

Підготовка фахівців у сфері виконання кримінальних покарань здійснюється в Академії МВС Республіки Білорусь на базі кримінально-виконавчого факультету (адреса: 220005 м. Мінськ, пр. Машерова, 6). Факультет складається з 5-ти навчально-стройових підрозділів, що очолюються начальниками курсів та їх заступниками, які забезпечують навчально-стройову діяльність.

Освітньо-кваліфікаційні рівні підготовки

Курсанти очної форми навчання отримують вищу освіту I ступеня (освітньо-кваліфікаційний рівень «спеціаліст»). Підготовка відбувається за спеціальністю «Правознавство» зі спеціалізацією

«Кримінально-виконавча діяльність». Термін навчання за очною формою — 4 роки, заочною — 5. По завершенню навчання тим, хто успішно пройшов державну атестацію, видається диплом установленого зразка за спеціальністю «Правознавство», присвоюється кваліфікація «Юрист». Випускникам факультету присвоюється спеціальне звання «лейтенант внутрішньої служби», які в подальшому проходять службу у виправних установах відкритого й закритого типу.

Вища освіта другого ступеня (освітньо-кваліфікаційний рівень «магістр») може бути здобутою лише на факультеті заочного навчання цієї ж Академії за спеціальностями «Юриспруденція», «Управління органами внутрішніх справ», «Управління кадрами та ідеологічною роботою в органах внутрішніх справ», «Державне управління органами внутрішніх справ». Термін отримання вищої освіти за спеціальністю «Юриспруденція» — 1,5 роки; за спеціальностями «Управління органами внутрішніх справ», «Управління кадрами та ідеологічною роботою в органах внутрішніх справ», «Державне управління органами внутрішніх справ» — 2 роки.

Чисельність наявного професорсько-викладацького складу

Навчальну діяльність на кримінально-виконавчому факультеті забезпечують кафедри Академії МВС. Профілююча кафедра кримінально-виконавчого права входить у структуру факультету. Усього в Академії 18 кафедр, працюють 19 докторів наук, 153 кандидати наук, з них 130 викладачів мають вчені звання професора та доцента.

Професійні вимоги до заняття тих чи інших посад в органах та установах пенітенціарної системи

Вимоги до заняття тих чи інших посад в органах та установах пенітенціарної системи Республіки Білорусь визначаються «Положенням про проходження служби в органах внутрішніх справ Республіки Білорусь», затвердженим Указом Президента Республіки Білорусь від 15.03.2012 № 133. При призначенні на посади рядового і начальницького складу враховується наявність у майбутнього співробітника необхідного віку (з 18 років, як правило, не старше 25 років), відповідного рівня освіти та кваліфіка-

ції, що дозволить виконувати службові завдання, доброго стану здоров'я, моральних та ділових якостей. Чіткі критерії професійного відбору відсутні.

Процедура підвищення кваліфікації співробітників

Процедура підвищення кваліфікації співробітників кримінально-виконавчої системи Республіки Білорусь визначена наказом МВС Республіки Білорусь від 31.03.2003 № 80 «О подготовке сотрудников органов внутренних дел Республики Беларусь» (Глава 4 «Підвищення кваліфікації»). Згідно з вимогами наказу:

а) підвищення кваліфікації співробітників проводиться по мірі необхідності, але не рідше одного разу в п'ять років у закладах освіти (підрозділах) МВС, інших державних органів Республіки Білорусь та інших держав, що забезпечують підвищення кваліфікації кадрів;

б) підвищення кваліфікації організується головним управлінням виховної роботи та кадрового забезпечення МВС –

— у закладах освіти МВС — на підставі заявок структурних підрозділів центрального апарату МВС, ГУВС, УВС тощо, що подаються щорічно не пізніше першого квітня поточного року, а також з урахуванням можливостей даних освітніх закладів;

— в закладах освіти інших державних органів республіки Білорусь та інших держав, що забезпечують підвищення кваліфікації кадрів, — на підставі заявок структурних підрозділів центрального апарату МВС, ГУВС, УВС тощо та домовленості з даними закладами освіти;

в) навчання проводиться за навчальними планами та програмами закладів освіти (підрозділів), що розробляються та затверджуються у відповідності до вимог законодавства;

г) оцінка рівня знань слухачів здійснюється за підсумками поточного контролю та підсумкової атестації за результатами підвищення кваліфікації, яка може проводитися у формі співбесіди, заліку, екзамену, захисту випускної роботи, реферату. Для проведення випускного екзамену при підвищенні кваліфікації створюється екзаменаційна комісія, склад якої затверджується керівником закладу освіти (підрозділу);

д) за умов успішного проходження підсумкової атестації за результатами підвищення кваліфікації слухачі отримують свідоцтво про підвищення кваліфікації. Зразки та порядок виготовлення, заповнення та видачі слухачам свідоцтв про підвищення кваліфікації затверджуються у встановленому порядку.

є) співробітники, що навчаються у вищих та середніх спеціальних закладах освіти, аспірантурі, ад'юнктурі, докторантурі, а також ті, що планують у найближчі 3 роки звільнитися з органів внутрішніх справ Республіки Білорусь, для підвищення кваліфікації в заклади освіти не направляються.

Підвищення кваліфікації співробітників кримінально-виконавчої системи, як правило, відбувається в Академії МВС Республіки Білорусь та Центрі підвищення кваліфікації (м. Мінськ, вул. К. Лібкнехта, 57).

Академія МВС Республіки Білорусь має сертифікат про державну акредитацію, виданий Міністерством освіти Республіки Білорусь, за спеціальностями, за якими реалізуються освітні програми перепідготовки керівних працівників і спеціалістів, що мають вищу освіту за напрямками підготовки «Виховна робота з засудженими», «Оперативно-розшукова діяльність (кримінально-виконавча система)».

Центр підвищення кваліфікації керівних працівників і спеціалістів МВС входить в систему ОВС Республіки Білорусь та функціонує як освітній заклад. Він здійснює прийом кандидатів, направлених територіальними органами для проходження первинної підготовки, а також підвищення кваліфікації рядового й начальницького складу ОВС.

Співвідношення чисельності персоналу органів і установ пенітенціарної системи до чисельності засуджених та ув'язнених

До складу департаменту виконання покарань МВС РБ входять: управління в областях, м. Мінськ і Мінській області (6); виправні колонії (17); виправні колонії-поселення (3); одна виховна колонія; СІЗО (6); тюрми (3); лікувально-трудова профілакторія (6); виправні установи відкритого типу (50). Станом на 1 травня 2014 року у в'язницях Білорусі містилось 37270 чо-

ловик, яких охороняло 7842 співробітника (4926 — атестований склад, 2916 — цивільний персонал). Таким чином, співвідношення відомчого персоналу й ув'язнених складає близько 1 до 5.

Факт обов'язкової наявності спеціальної професійної освіти для подальшого проходження служби в органах пенітенціарної системи

На службу до органів та установ виконання покарань Республіки Білорусь приймаються особи з середньою, середньо спеціальною, незакінченою вищою та вищою освітою. Освіта може бути здобутою у цивільному навчальному закладі. Для подальшого проходження служби здобуття вищої відомчої освіти є бажаним.

Особи, що мають бажання проходити службу в органах та установах кримінально-виконавчої системи Республіки Білорусь та закінчили цивільні навчальні заклади, повинні обов'язково пройти первинну підготовку на базі Центру підвищення кваліфікації. Особи, яких планується призначити на посади рядового й начальницького складу в підрозділи Департаменту виконання покарань МВС Республіки Білорусь, навчаються 3 місяці. Також передбачене навчання строком 6 місяців. Термін навчання залежить від того, яку освіту має особа, а також від факту проходження нею військової служби. Час навчання зараховується в стаж служби. Курсанти забезпечуються житлом, форменим одягом, харчуванням, стипендією.

Навчальні заклади, що забезпечують післядипломну освіту

Післядипломна освіта відомчого персоналу кримінально-виконавчої служби Республіки Білорусь, що визначається як спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення і оновлення її професійних знань, умінь і навичок або отримання іншої спеціальності на основі здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та практичного досвіду, відбувається у зазначених вище відомчих навчальних закладах — Академії МВС Республіки Білорусь та Центрі підвищення кваліфікації.

Висновки:

1. Академія МВС Республіки Білорусь є практично єдиним вищим навчальним закладом, який здійснює підготовку фахівців для пенітенціарної системи.

2. Перелік спеціальностей та спеціалізацій підготовки відомчих працівників є обмеженим.

3. Відсутня інформація про наявність відомчих навчальних закладів, в яких громадянин Республіки Білорусь може здобути відомчу освіту освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр».

4. Підвищення кваліфікації (перепідготовка) відомчого персоналу може відбуватися як у стінах відомчих навчальних закладів, так і в інших освітніх закладах, з якими укладено відповідні угоди.

Список використаних джерел:

Наказ МВС Республіки Білорусь від 31.03.2003 № 80 «О подготовке сотрудников органов внутренних дел Республики Беларусь» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://pravo.levonevsky.org/bazaby09/sbor42/text42606/index.htm>

8

ПІДГОТОВКА КАДРІВ СИСТЕМИ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ У РОСІЇ

Олена Сахнік

Кількість відомчих навчальних закладів в країні

Алгоритм підготовки кадрів ФСВП Росії з 1 вересня 2013 р. з урахуванням вимог Федерального Закону від 29 грудня 2012 року № 273-ФЗ «Про освіту в Російській Федерації» та наказу Федеральної служби виконання покарань Росії від 27.08.2012 р. № 169 «Об утверждении наставления по организации профессиональной подготовки сотрудников уголовно-исполнительной системы» включає такі види навчання:

1. Професійну освіту, що являється підготовкою курсантів і слухачів у період їх навчання в освітніх закладах вищої професійної освіти ФСВП Росії.

2. Спеціальну первинну підготовку (навчання), яку проходять всі співробітники при зачисленні в штат кримінально-виконавчої системи.

3. Додаткову професійну освіту — підвищення кваліфікації й професійну перепідготовку, що відбуваються в процесі службової діяльності.

Освітні організації Федеральної служби виконання покарань Росії (ФСВП) поділяються на:

Огляд іноземної практики підготовки персоналу пенітенціарної системи

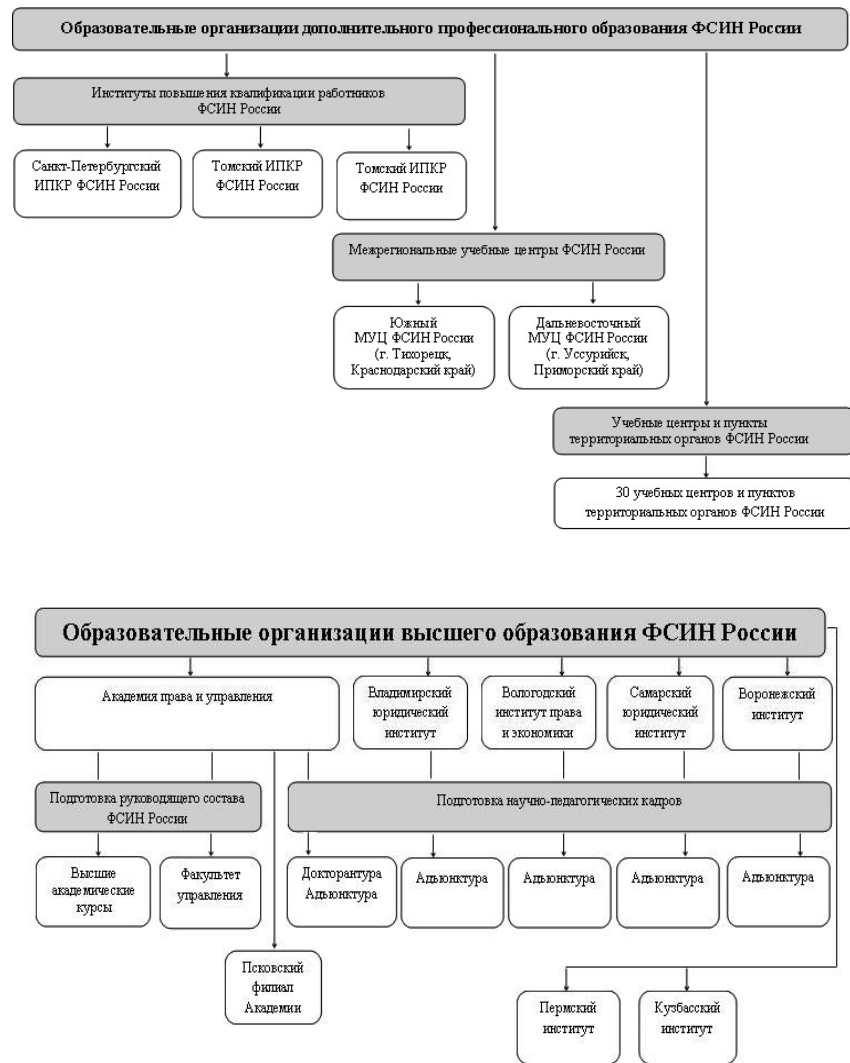
— освітні організації *вищої освіти* ФСВП Росії (7 закладів, не враховуючи філіалу);

— освітні організації *додаткової професійної освіти* (підвищення кваліфікації) ФСВП Росії (12 закладів, 30 центрів і пунктів).

Освітні організації *вищої освіти* ФСВП Росії:

- Федеральний казенний освітній заклад вищої професійної освіти «Академія права й управління ФСВП» (м. Рязань);
- Псковський філіал федерального казенного освітнього закладу вищої професійної освіти «Академія права й управління ФСВП» (м. Псков);
- Федеральний казенний освітній заклад вищої професійної освіти «Вологодський інститут права й економіки ФСВП»;
- Федеральний казенний освітній заклад вищої професійної освіти «Володимирський юридичний інститут ФСВП»;
- Федеральний казенний освітній заклад вищої професійної освіти «Самарський юридичний інститут ФСВП»;
- Федеральний казенний освітній заклад вищої професійної освіти «Кузбаський інститут ФСВП»;
- Федеральний казенний освітній заклад вищої професійної освіти «Пермський інститут ФСВП»;
- Федеральний казенний освітній заклад вищої професійної освіти «Воронежський інститут ФСВП».

Освітньо-кваліфікаційні рівні підготовки

Перелік спеціальностей і напрямків підготовки, за якими здобувається освіта у відомчих освітніх закладах вищої освіти ФСВП Росії, доцільно відобразити у вигляді таблиці

Код напрямку підготовки, спеціальності	Назва спеціальності, напрямку підготовки	Освітньо-кваліфікаційний рівень	Форми та строки навчання		
			Денна	Заочна	
				повна	скорочена, прискорена
031001.65	Правоохоронна діяльність	Спеціаліст	5 років	6 років	3,5 роки
030900.62	Юриспруденція	Бакалавр	4 роки	5 років	3 роки
030301.65	Психологія службової діяльності	Спеціаліст	5 років		
030300.62	Психологія	Бакалавр		5 років	
050407.65	Педагогіка та психологія девіантної поведінки	Спеціаліст		6 років	
040400.62	Соціальна робота	Бакалавр	4 роки	5 років	
080101.65	Економічна безпека	Спеціаліст	5 років	6 років	
080225.65	Тилове забезпечення	Спеціаліст	5 років		
210701.65	Інфокомунікаційні технології та системи спеціального зв'язку	Спеціаліст	5 років		
210602.65	Спеціальні радіотехнічні системи	Спеціаліст		6 років	
080400.62	Управління персоналом	Бакалавр	4 роки		

Код напрямку підготовки, спеціальності	Назва спеціальності, напрямку підготовки	Освітньо-кваліфікаційний рівень	Форми та строки навчання		
			Денна	Заочна	
				повна	скорочена, прискорена
080200.62	Менеджмент	Бакалавр		5 років	
250400.62	Технологія й обладнання лісозаготівельних і деревопереробних виробництв	Бакалавр	4 роки		
111100.62	Зоотехнія	Бакалавр	4 роки	5 років	
280705.65	Пожжна безпека	Спеціаліст	5 років	6 років	

Наведемо перелік спеціальностей, за якими проходять підготовку кадри вищої кваліфікації на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»

Шифр спеціальності	Найменування спеціальності
05.12.04	Радіотехніка, у тому числі системи й пристрої телебачення
05.13.17	Теоретичні основи інформатики
08.00.05	Економіка та управління народним господарством
12.00.01	Теорія та історія права й держави; історія правових учень
12.00.03	Громадянське право; підприємницьке право; сімейне право; міжнародне приватне право
12.00.08	Кримінальне право й кримінологія; кримінально-виконавче право
12.00.09	Кримінальний процес; криміналістика та судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність
12.00.11	Судова влада; прокурорський нагляд; організація правоохоронної діяльності
12.00.14	Адміністративне право; фінансове право; інформаційне право
13.00.01	Загальна педагогіка; історія педагогіки та освіти
19.00.06	Юридична психологія
19.00.07	Педагогічна психологія

Чисельність наявного професорсько-викладацького складу

Всього у відомчих навчальних закладах працює 4 589 осіб професорсько-викладацького складу. Зокрема, професорсько-викладацький склад Академії права й управління ФСВП (м. Рязань) налічує 44 доктори (професори), близько 200 кандидатів наук, більше 100 доцентів, 9 заслужених працівників вищої школи Російської Федерації, 4 члени-кореспонденти державних академій наук. Більше 80% викладачів мають науковий ступінь доктора або кандидата наук.

Професійні вимоги до заняття тих чи інших посад в органах та установах пенітенціарної системи

У відповідності до ст. 8 «Положення про службу в органах внутрішніх справ Російської Федерації», затвердженого Постановою Верховної Ради Російської Федерації від 23.12.1992 № № 4202-1, на службу до органів та установ виконання покарань приймаються у добровільному порядку громадяни Російської Федерації не молодші за 18 та не старші за 40 років, здатні за своїми діловими, особистими та моральними якостями, освітою та станом здоров'я виконувати покладені на них службові обов'язки. Потребує вирішення проблема розробки кваліфікаційних вимог до осіб, що заміщуватимуть посади співробітників кримінально-виконавчої системи.

На посади рядового та молодшого начальницького складу приймаються громадяни з освітою не нижче середньої.

На посади середнього та старшого начальницького складу приймаються громадянами, які мають середню спеціальну або вищу освіту.

Як виняток на посади середньої керівної ланки приймаються громадяни, які закінчили спецкурси за програмою, затвердженою Міністром внутрішніх справ РФ.

Процедура підвищення кваліфікації співробітників

Підвищення кваліфікації співробітників пенітенціарної системи Російської Федерації відбувається для оновлення й поповнення їх знань не рідше, ніж один раз на 5 років (з відривом, без відриву або з частковим відривом від роботи).

Конкретний строк і зміст навчання для кожної категорії співробітників визначається навчальними й тематичними планами,

програмами, що розробляються й затверджуються освітніми закладами ФСВП Росії. Програми узгоджуються із зацікавленими структурними підрозділами ФСВП або її територіального органу. Навчальні, тематичні плани й програми навчання співробітників структурних підрозділів, начальників територіальних органів, освітніх і науково-дослідницьких установ, підвідомчих ФСВП Росії, та їх заступників затверджуються ФСВП Росії. Потреба в підвищенні кваліфікації встановлюється підрозділами професійної підготовки закладів і органів КВС за кожною посадовою категорією співробітників окремо.

Система додаткової професійної освіти ФСВП Росії включає в себе:

- Вищі академічні курси Академії ФСВП Росії (м. Рязань);
- 6 факультетів підвищення кваліфікації вищих навчальних закладів ФСВП:
  - Володимирський інститут;
  - Вологодський інститут права й економіки;
  - Вороніжський інститут;
  - Самарський юридичний інститут;
  - Пермський інститут;
  - Кузбаський інститут
- Санкт-Петербурзький інститут підвищення кваліфікації працівників ФСВП Росії;
- Кіровський інститут підвищення кваліфікації працівників ФСВП Росії;
- Томський інститут підвищення кваліфікації працівників ФСВП Росії;
- Південний міжрегіональний навчальний центр ФСВП Росії (м. Тихорецьк, Краснодарський край);
- Далекосхідний міжрегіональний навчальний центр ФСВП Росії (м. Усурійськ, Приморський край);
- 30 навчальних центрів і пунктів територіальних органів ФСВП Росії.

Співвідношення чисельності персоналу органів і установ пенітенціарної системи до чисельності засуджених та ув'язнених

Загальна кількість осіб, які утримуються в установах виконання покарань ФСВП Росії, станом на 1 травня 2014 року — 676 400.

Зокрема, у 727 виправних колоніях відбувало покарання 556 300 осіб.

У 230 слідчих ізоляторах и 108 приміщеннях, які функціонують у режимі слідчих ізоляторів при колоніях, утримувалося 116 700 осіб.

У 8 тюрмах відбувало покарання 1 448 чоловік.

У 41 виховній колонії для неповнолітніх — 1 900 осіб.

З 1 січня 2014 року Указом Президента Російської Федерації встановлено штатну чисельність співробітників кримінально-виконавчої системи — 225 276 одиниць, цим же Указом затверджено штатну чисельність співробітників центрального апарату ФСВП — 745 осіб.

Таким чином співвідношення чисельності відомчого персоналу та чисельності засуджених і ув'язнених складає близько 1 до 3.

Факт обов'язкової наявності спеціальної професійної освіти для подальшого проходження служби в органах пенітенціарної системи

У відповідності до вимог наказу Федеральної служби виконання покарань Росії від 27.08. 2012 р. № 169 «Об утверждении наставления по организации профессиональной подготовки сотрудников уголовно-исполнительной системы» службу в органах та установ виконання покарань Російської Федерації на посадах рядового, молодшого, середнього, старшого та вищого начальницького складу можуть проходити особи з відомчою професійною освітою, або особи з освітою, здобутою у цивільному навчальному закладі, що пройшли спеціальні курси навчання — професійну підготовку.

Співробітники, вперше прийняті на службу на посади:

- рядового, молодшого та середнього начальницького складу до самостійного виконання службових обов'язків проходять спеціальний курс навчання у відомчих навчальних закладах;
- старшого та вищого начальницького складу засвоюють специфіку роботи самостійно та шляхом стажування з наступним підвищенням кваліфікації та професійної перепідготовки у відомчих навчальних закладах.

Термін та зміст курсового навчання для кожної категорії співробітників визначається відповідними навчальними та тематичними планами та програмами, затвердженими ФСВП Росії.

Перелік навчальних закладів, що здійснюють курсове навчання, категорій слухачів, їх кількість, а також конкретні терміни проведення навчальних зборів визначаються щорічним планом, затвердженим Наказом ФСВП Росії. План розробляється управлінням кадрів та професійної освіти ФСВП Росії на основі представлених заявок установ та територіальних органів КВС до першого липня поточного року.

Навчальні заклади, що забезпечують післядипломну освіту

Післядипломну освіту можна здобути в Академії ФСВП Росії (м. Рязань), освітніх установах додаткової професійної освіти (підвищення кваліфікації).

Висновки:

1. Відомчі освітні заклади ФСВП Росії об'єднані у досить об'ємну та ґрунтовну структуру.
2. Співробітники можуть отримати відомчу освіту за широким переліком спеціальностей та спеціалізацій.
3. Позитивним є те, що додаткову професійну освіту співробітник пенітенціарної системи може отримати у навчальному центрі або пункті територіального органу ФСВП Росії, в якому проходить службу, що економить державні кошти, передбачені на його проїзд до місця навчання та утримання.

Список використаних джерел:

1. Федеральная служба исполнения наказаний: Официальный сайт [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.fsin.su>
2. Об утверждении наставления по организации профессиональной подготовки сотрудников уголовно-исполнительной системы: приказ Федеральной службы исполнения наказаний России от 27 августа 2012 г. № 169.
3. Фефелов В. А. Модель специалиста ИТУ/В. А. Фефелов, В. С. Генералов, Г. И. Королев. — Рязань, 1980. — 56 с.

ЗМІСТ

1. Підготовка пенітенціарних кадрів у Великобританії	4
2. Підготовка пенітенціарних кадрів у Швейцарії	8
3. Підготовка пенітенціарних кадрів у Норвегії	11
4. Підготовка пенітенціарних кадрів у Болгарії	16
5. Підготовка пенітенціарного персоналу у Польщі	19
6. Підготовка пенітенціарного персоналу у Молдові	24
7. Підготовка кадрів системи виконання покарань у Білорусі	26
8. Підготовка кадрів системи виконання покарань у Росії	32

Навчальне видання

ГАЛАЙ Андрій Олександрович, ДУКА Олег Анатолійович,
САХНІК Олена Володимирівна, ЯКОВЕЦЬ Ірина Станіславівна,

**ОГЛЯД
ІНОЗЕМНОЇ ПРАКТИКИ
ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ
ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СИСТЕМИ**

науковий аналіз

Оригінал-макет виготовлено ТОВ «КНТ»
Відповідальний за випуск Кривенко О. А.
Комп'ютерне верстання Казьміної Є. І.
Обкладинка Казьміної Є. І.

Підписано до друку 13.10.2014. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Гарнітура SchoolBookC.
Друк офсетний. Обл.-видав. арк. 2,28. Умов. друк. арк. 2,12.
Тираж 300 пр.

ТОВ «КНТ»

м. Київ

Тел. (099) 232-40-59; (096) 555-19-80

e-mail: knt2012@ukr.net

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 581 від 03.08.2001.